

GLOBALNE NEENAKOSTI

Neenakost in izključevanje kot temeljni izhodišči socialnega dela se nenehno spreminjata in reorganizirata svoje učinke. Socialno delo poskuša s svojo teorijo in prakso preseči neenakost in izključevanje tako, da raziskuje strukture podrejanja in dominacije in se pri tem vedno znova postavi na stran zatiranih, marginaliziranih in nevidnih. Ta številka revije *Socialno delo* je posvečena prosilcem in prosilkam za azil, beguncem in drugim migrantom, ki poskušajo najti nov dom v državah, kjer naj bi bila demokracija najbolj razvita in človekove pravice dosledno spoštovane. Zaradi razmer, v katerih potujejo in živijo (če sploh preživijo), se zastavlja vprašanje, čigave pravice so spoštovane in koga vključujejo, še zlasti pa koga izključujejo demokratične ureditve. Gre za učinke sodobnega rasizma, ki prizadene tiste, ki v Sloveniji ali drugih državah EU poskušajo najti nov dom, in tudi tiste, ki imajo svoj dom »med nami«, vendar so vedno znova označeni kot tuji, drugi in kulturno drugačni. V tej številki to skupino ljudi predstavlja romska skupnost in še zlasti odnos socialnih delavk do Romov in Romkinj.

Rasistični diskurzi in prakse sporočajo ljudem, da so nezaželeni, odvečni, kulturno drugačni, zato naj ne bi mogli postati del »naše« družbe. Nekatere državni organi odstranjujejo, drugi morajo ostati večno »tujci«. Centri za odstranjevanje tujcev, razpršeni po vsej Evropi, niso obrobna anomalija, temveč institucije, ki temeljijo na »evropskem državljanstvu« in s pomočjo katerih se konstituira inferiorna populacija. Enak učinek imajo tudi meje EU; to niso zgolj državne meje, ki zaokrožajo suverenost posameznih držav, ampak del imigracijske politike, ki ljudi z globalnega Juga dehumanizira in ustvarja ljudi brez statusa. Članki v tej številki kažejo različne načine izključevanja ljudi, tudi

tistih, ki so že pridobili status begunca (in so v pravnem smislu v glavnem izenačeni z državljanji), pa tudi otrok brez spremstva staršev ali drugih skrbnikov (ki praviloma ne bi smeli biti obravnavani slabše kot otroci državljanji). Čeprav nekatere avtorice člankov niso iz Slovenije in ne izhajajo iz specifično slovenskih razmer, vsi članki podajo perspektivo za razumevanje razmer v Sloveniji, kajti ena ključnih značilnosti evropskih imigracijskih politik je njihova usklajenost in poenotenje. Eden od člankov obravnava travmo in postravmatski stresni sindrom, ki sta značilni izkušnji mnogih, ki zapustijo dom in iščejo zatočišče, da bi si rešili življenje ali sebi in svojim otrokom zagotovili dostojnejše preživetje. Stres se nadaljuje tudi na njihovi poti, saj se mora večina pri tem skrivati oziroma uporabljati različne strategije nelegalnega prehoda državnih mej. Tako prehajanje meja izpostavi ljudi nečloveškimi razmeram, nekateri tudi ne preživijo. Nizozemska organizacija *United for Intercultural Action* (www.unitedagainstracism.org) je v dobrem desetletju registrirala 6.336 smrtnih primerov zaradi imigracijskega režima trdnjave Evrope. Veliko smrtnih žrtev pa ni nikjer uradno zabeleženih. Izkušnje travmatizacije se nadaljujejo v državah pribežališča. Status teh ljudi je negotov in mnogi živijo pod stalno grožnjo deportacije. Kakšna je vloga socialnega dela na tem področju? Ključno je, da socialne delavke razumemo vzroke in načine izražanja stiske zaradi preživetih travmatičnih izkušenj ter da to upoštevamo pri načrtovanju storitev in služb, vključno s pogoji namestitve, zaposlovanja in izobraževanja beguncev in begunk. Razmisliti moramo, kakšne službe na področju duševnega zdravja potrebujemo, da bodo primerne in dostopne za begunce, begunke in druge migrante in migrantke. To pomeni na novo razmisliti tudi

širše, kaj pomenijo pravičnost, solidarnost in enakost v spreminjajočih se razmerah globalizacije in novega političnega položaja Slovenije (kot članice Evropske unije in njene »mejne straže«). Pri konceptualizaciji (prisilnih) migracij, imigracijske kontrole, centrov za tujce, revščine, etike skrbi in zaposlovanja je vloga socialnega dela ključna. Pričujoča številka ponuja vsebine za etični razmislek in presojo, kako naj socialne delavke in delavci mislimo globalne neenakosti, pa tudi kakšna naj bo praksa, ki bo krepila moč in zagovarjala pravice beguncev in begunk, med njimi otrok, ljudi brez statusa, Romov in Rom-

kinj. Socialno delo v Sloveniji ima tradicijo boja za pravice ljudi, ki so imeli v družbi manj moči in vpliva. Delujoči v stroki socialnega dela so ključno pripomogli k spremembam na področju nasilja nad ženskami, duševnega zdravja in hendikepa in pri kritični presoji socialnega dela z vidika antirasizma. Veliko dela je že opravljeno, vendar kaže, da ga žal nikoli ne bo zmanjkalo, saj se neenakosti globalizirajo in poglobljajo, revščina pa vedno bolj kriminalizira (o kriminalizaciji revščine gl. tudi članek Ane Kralj v prejšnji številki Socialnega dela).

Jelka Zorn

in izključevanje kot temeljni izhodišči socialnega dela se nenehno spreminjata in teorizirata svoje učinke. Socialno delo postaja v svoji teoriji in praksi presodi neenakost in izključevanje tako, da raziskuje strukture po-
 držanja in dominacije in se pri tem vedno znova postavi na stran zatiranih, marginaliziranih in nevidnih. Ta številka revije Socialno delo je posvečena problemom in priložnostim za zbiranje, razmenjavo in preiskanje, ki poskušajo najti
 dom v državi, kjer naj bi bila demokratično razpoložena pravice dostopne in
 tivo (če sploh previjajo), se zastavlja vprašanje,